

שָׁנוּ רַבּוֹתֵינוּ, שְׁלֹשָׁה דְבָרִים הִלְלוּ אֵינָם בָּאִים לְעוֹלָם אֶלָּא בְּקוֹלוֹת: קוֹל חַיָּה, שְׁפָתוֹב (בראשית א) בְּעֶצֶב תִּלְדֵי בְּנִים, וְכַתוּב (שם ל) וַיִּשְׁמַע אֱלֹהֵי אֱלֹהִים. קוֹל גְּשָׁמִים, שְׁפָתוֹב (תהלים כט) קוֹל ה' עַל הַמַּיִם, וְכַתוּב (מלכים א-יח) פִּי קוֹל הַמּוֹן הַגָּשָׁם. קוֹל תַּחֲחִית הַמַּתִּים דְּכַתִּיב, (ישעיה מ) קוֹל הַמַּדְבָּר. מֵאֵי בְעֵי הֵכָא קָלָא בְּמַדְבָּרָא.

אֶלָּא אָמַר רַבִּי זְרִיקָא אֲנִי קָלִיָּא לְאַתְעָרָא מִתִּי מַדְבָּר, וּמִפְּאֵן דְּהוּא הִדִּין לְכָל הָעוֹלָם. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, הָרִי שְׁנִינוּ, כְּשֶׁנִּכְנַס אָדָם לְקָבֵר, נִכְנַס בְּקוֹלוֹת. כְּשֶׁיִּקְוֵמוּ בַתַּחֲחִית הַמַּתִּים אֲנִי דִּין שְׁיִקְוֵמוּ בְּקוֹלֵי קוֹלוֹת? אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב, עֲתִידָהּ בַּת קוֹל לְהִיֹּת מִתְּפוֹצְצַת בְּבִתֵי קְבָרוֹת וְאוֹמְרָת: (ישעיה כו) הַקִּיצוּ וְרַנְּנוּ שׁוֹכְנֵי עֶפְרָיִם, וְעֲתִידִים לְחַיּוֹת בְּטַל שֶׁל אֹרֹךְ גְּדוֹל שֶׁל מַעְלָה, שְׁפָתוֹב (שם) פִּי טַל אֹרוֹת טַלְף וְאַרְצָן רְפָאִים תְּפִיל. אֲמַן פֶּן יְהִי רַצוֹן. עַד כֵּן מִדְּרַשׁ הַנַּעֲלָם.

וְתֵרָא שָׂרָה אֶת בֶּן הָגֵר הַמְצָרִית אֲשֶׁר יִלְדָה לְאַבְרָהָם מִצַּחֲקָא. אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא, מִיּוֹם שְׁנוֹלֵד יִצְחָק וְהָיָה יִשְׁמַעְאֵל בְּבֵית אַבְרָהָם, לֹא הִתְעַלָּה יִשְׁמַעְאֵל בְּשֵׁם. בְּמִקּוֹם שְׁהָב שׁוֹרָה, לֹא נִזְכָּר פְּסֻלַּת לְפָנָיו, וְלִכְּן אֶת בֶּן הָגֵר הַמְצָרִית, אִישׁ שְׁלֹא רָאוּי לְהִזְכֹּר לְפָנָיו יִצְחָק.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, וְתֵרָא שָׂרָה, בְּעֵין שֶׁל קְלוֹן רָאָתָה אוֹתוֹ שָׂרָה, שְׁלֹא רָאָתָה אוֹתוֹ בְּעֵין שֶׁהוּא בֶּן אַבְרָהָם, אֶלָּא שֶׁהוּא בֶּן הָגֵר הַמְצָרִית, וּמִשּׁוּם כֵּן וְתֵרָא שָׂרָה.

שְׁרָאָתָה שָׂרָה אוֹתוֹ בְּעֵין זוֹ וְלֹא אַבְרָהָם, שְׁאֵלוּ בְּאַבְרָהָם לֹא כְּתוּב אֶת בֶּן הָגֵר, אֶלָּא אֶת בְּנֵי בָא רָאָה אַחֵר כֵּן מֵהַ כְּתוּב, וַיִּרַע הַדְּבָר מֵאֵד בְּעֵינֵי אַבְרָהָם עַל אוֹדֵת בְּנֵי. וְלֹא כְּתוּב עַל אוֹדֵת

תִּגְנוּ רַבָּנָן ג' דְּבָרִים הִלְלוּ אֵינָן בָּאִין לְעוֹלָם אֶלָּא בְּקוֹלוֹת, קוֹל חַיָּה דְּכַתִּיב, (בראשית ג) בְּעֶצֶב תִּלְדֵי בְּנִים וְכַתִּיב, (בראשית ל) וַיִּשְׁמַע אֱלֹהֵי אֱלֹהִים. קוֹל גְּשָׁמִים דְּכַתִּיב, (תהלים כט) קוֹל יי' עַל הַמַּיִם וְכַתִּיב, (מלכים א יח) פִּי קוֹל הַמּוֹן הַגָּשָׁם. קוֹל תַּחֲחִית הַמַּתִּים דְּכַתִּיב, (ישעיה מ) קוֹל הַמַּדְבָּר. מֵאֵי בְעֵי הֵכָא קָלָא בְּמַדְבָּרָא.

אֶלָּא אָמַר רַבִּי זְרִיקָא אֲנִי קָלִיָּא לְאַתְעָרָא מִתִּי מַדְבָּר, וּמִפְּאֵן דְּהוּא הִדִּין לְכָל הָעוֹלָם. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן הָא תִּנּוּן כְּשֶׁנִּכְנַס אָדָם לְקָבֵר נִכְנַס בְּקוֹלוֹת. כְּשֶׁיִּקְוֵמוּ בַתַּחֲחִית הַמַּתִּים אֲנִי דִּין שְׁיִקְוֵמוּ בְּקוֹלֵי קוֹלוֹת. אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב עֲתִידָהּ בַּת קוֹל לְהִיֹּת מִתְּפוֹצְצַת בְּבִתֵי קְבָרוֹת וְאוֹמְרָת (ישעיה כ"ו) הַקִּיצוּ וְרַנְּנוּ שׁוֹכְנֵי עֶפְרָיִם, וְעֲתִידִים לְחַיּוֹת בְּטַל שֶׁל אֹרֹךְ גְּדוֹל שֶׁל מַעְלָה דְּכַתִּיב, (ישעיה כו) פִּי טַל אֹרוֹת טַלְף וְאַרְצָן רְפָאִים תְּפִיל. אַכִּי"ר, (ע"ב מדרש הנעלם).

וְתֵרָא שָׂרָה אֶת בֶּן הָגֵר הַמְצָרִית אֲשֶׁר יִלְדָה לְאַבְרָהָם מִצַּחֲקָא. אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא, מִיּוֹמָא דְּאַתִּילִיד יִצְחָק וְהָיָה יִשְׁמַעְאֵל בְּבֵית אַבְרָהָם, לֹא אֶסְתַּלַּק יִשְׁמַעְאֵל בְּשֵׁמָא, בְּאַתְרֵי דְּדַהֲבָא שְׂרִיָּא סוֹסְפִיתָא לֹא אֲדַפְרָא קַמֵּיהּ, וּבִגִּין כֵּן אֶת בֶּן הָגֵר הַמְצָרִית, גְּבַר דִּלָּא יִתְחַזִּי לְאַדְפְּרָא קַמֵּיהּ דִּי יִצְחָק.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק וְתֵרָא שָׂרָה, בְּעֵינָא דְּקָלָנָא חֲמַאת לִיהּ שָׂרָה, דִּלָּא חֲמַאת לִיהּ בְּעֵינָא דְּאִיהּוּ בְּרָא דְּאַבְרָהָם, אֶלָּא דְּאִיהּוּ בְּרָא דְּהָגֵר הַמְצָרִית, וּבִגִּין כֵּן וְתֵרָא שָׂרָה. דְּשָׂרָה חֲמַאת לִיהּ בְּעֵינָא דָּא וְלֹא אַבְרָהָם, דְּאִילוּ בְּאַבְרָהָם לֹא כְּתִיב אֶת בֶּן הָגֵר אֶלָּא אֶת בְּנֵי.

הָא חֲזִי, לְבַתָּר מֵהַ כְּתִיב וַיִּרַע הַדְּבָר מֵאֵד

בן הגר המצרית. משום כך ותרא שרה את בן הגר המצרית, ולא ראתה שהוא בן אברהם.

רבי שמעון אמר, הפסוק הזה תשבחת לשרה הוא. משום שראתה אותו מצחק לכוכבים ומזלות, אמרה ודאי שבן זה אינו בנו של אברהם לעשות את מעשי אברהם, אלא בן הגר המצרית הוא, חזר לחלק של אמו. לכן ותאמר לאברהם גרש האמה הזאת ואת בנה פי לא יירש בן האמה הזאת עם בני עם יצחק.

וכי עלה על דעתך שקנאה לה שרה או לבן שלה? אם כן, לא היה מודה הקדוש ברוך הוא עמה, שכתוב כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקלה. אלא משום שראתה אותו עם כוכבים ומזלות ואמו מלמדת אותו מנהגי עבודה זרה, לכן אמרה שרה פי לא יירש בן האמה הזאת. אני יודעת שלא יירש לעולמים את חלק האמונה, ולא יהיה לו עם בני חלק לא בעולם הזה ולא בעולם הבא. ולכן הודה עמה הקדוש ברוך הוא.

והקדוש ברוך הוא רצה להפריד לבדו את הנרע הקדוש כראוי, שמשום כך ברא את העולם, שהרי ישראל עלה ברצון הקדוש ברוך הוא עד שלא נברא העולם, ולכן יצא אברהם לעולם והעולם היה מתקיים בגללו, ואברהם ויצחק ואם עמדו ולא התישבו במקומם עד שיצא יעקב לעולם.

ביון שיצא יעקב לעולם, התקיימו אברהם ויצחק ועמד כל העולם, ומשם יצא העם הקדוש לעולם והתקיים הכל בגון קדוש כראוי. ולכן אמר לו הקדוש ברוך הוא כל אשר תאמר אליך

בעיני אברהם על אודות בנו. ולא כתיב על אודות בן הגר המצרית. בגין כך ותרא שרה את בן הגר המצרית. ולא חמאת דאיהו בריה דאברהם.

רבי שמעון אמר האי קרא תושבחתא דשרה איהו, בגין דחמאת ליה דקא מצחק לכוכבים ומזלות, אמרה, ודאי לאו ברא דא ברא דאברהם למעבד עובדוי דאברהם, אלא ברא דהגר המצרית איהו אהדר לחולקא דאמיה, בגין כך ותאמר לאברהם גרש האמה הזאת ואת בנה, פי לא יירש בן האמה הזאת עם בני עם יצחק.

וכי סלקא דעתך דקני לה שרה או לברה, אי הכי לא אודי קדשא בריך הוא עמה, דכתיב כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה. אלא בגין דחמאת ליה בכוכבים ומזלות ואמיה אולפא ליה נמוסי בכוכבים ומזלות, בגין כך אמרת שרה כי לא יירש בן האמה הזאת, אנה ידענא דלא ירית לעלמין חולקא דמהימנותא, ולא יהא ליה עם ברי חולקא לא בעלמא דין ולא בעלמא דאתי, ובגין כך אודי עמה קדשא בריך הוא.

וקודשא בריך הוא בעא לאפרשא בלחודוי זרעא קדישא כדקא יאות, דבגין כך ברא עלמא דהא ישראל סליק ברעותא דקדשא בריך הוא עד לא יברי עלמא, ובגין כך נפק אברהם לעלמא ועלמא מתקיים בגיניה, ואברהם ויצחק (לא) קיימו ולא אתיישבו בדוכתייהו עד דנפק יעקב לעלמא.

ביון דנפק יעקב לעלמא אתקיימו אברהם ויצחק ואתקיים כל עלמא, ומתמן נפק עמא קדישא לעלמא, ואתקיים כלל כגוונא קדישא כדקא יאות, ובגין כך אמר ליה